

NHÀ NƯỚC KHUYẾN KHÍCH ĐÀO TẠO KỸ SƯ MÔI TRƯỜNG

Đỗ Văn Sáng *

Tóm tắt: Môi trường và biến đổi khí hậu là vấn đề thời sự được tất cả các nước trên thế giới quan tâm. Đảng và Nhà nước Việt Nam rất coi trọng bảo vệ môi trường, đề ra luật và các chính sách, biện pháp xử lý ô nhiễm môi trường và chống lại tác động của biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, không phải tất cả các cấp, các ngành, các địa phương, các doanh nghiệp và mọi người dân Việt Nam đều luôn luôn có ý thức trong lĩnh vực này. Chẳng hạn, trong việc đào tạo kỹ sư môi trường ở bậc đại học hiện nay có tình trạng rất khó tuyển sinh. Bài viết phân tích lý do và đề xuất kiến nghị khắc phục hiện tượng này trong thời gian tới.

Từ khoá: Môi trường, biến đổi khí hậu, ô nhiễm, chất rắn, nước thải, kỹ sư môi trường.

Abstract: Environment and climate change are topical issues of concern to all countries around the world. The Party and State of Vietnam attach great importance to environmental protection, set laws and policies, and take measures to deal with environmental pollution and combat the effects of climate change. However, not all levels, sectors, localities, businesses and all Vietnamese people are always conscious in this area. For example, in the current university-level training of environmental engineers, it is very difficult to recruit students. The article analyzes the reasons and proposes recommendations to overcome this phenomenon in a short time.

Keywords: Environment, climate change, pollution, solids, wastewater, environmental engineer.

1. Mở đầu

Lãnh đạo nhà nước Việt Nam luôn tuyên bố: “Không đánh đổi môi trường lấy kinh tế” và đòi hỏi: “Các doanh nghiệp nước ngoài, cũng như trong nước, khi xây dựng nhà máy, xí nghiệp, phải xây dựng kèm theo hệ thống xử lý nước thải, hệ thống xử lý chất thải rắn và hệ thống xử lý ô nhiễm không khí và tiếng ồn”. Chính

phủ cũng thừa nhận rằng: “Nhân sự ngành tài nguyên môi trường phần lớn chưa qua đào tạo” và “Hiện nay nền kinh tế Việt Nam thiếu hàng triệu kỹ sư môi trường”.

Vậy tại sao có hiện tượng số lượng kỹ sư môi trường do các trường đại học đào tạo ra hàng năm rất nhỏ bé, không đáp ứng được yêu cầu thực tế của nền kinh tế và xã hội?

* Khoa Môi trường,
Trường Đại học KD&CN Hà Nội

2. Thực trạng và nguyên nhân

Cả Chính phủ, doanh nghiệp và người dân đều hiểu môi trường rất quan trọng. Ai cũng cảm nhận được tình trạng ô nhiễm môi trường và biến đổi khí hậu tác động tới cuộc sống của mỗi người và sự phát triển bền vững của đất nước ngày càng nghiêm trọng như thế nào. Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân khác nhau, trước tiên là lợi nhuận, nên không ít doanh nghiệp còn coi nhẹ vấn đề bảo vệ môi trường. Họ đã gây ra ô nhiễm, như Doanh nghiệp mỳ chính VEDAN xả nước thải không qua xử lý vào sông Thị Vải, Doanh nghiệp thép FORMOSA Hà Tĩnh đầu độc vùng biển bốn tỉnh miền Trung, v.v. Những doanh nghiệp như thế bị phạt, nhưng tiền phạt dù lớn bao nhiêu cũng không đủ bù đắp thiệt hại vô cùng lớn về môi trường, về thủy sản, về sức khỏe con người. Hơn nữa, không phải doanh nghiệp nào cũng bị phát hiện vi phạm về quy chuẩn kỹ thuật môi trường. Có nhiều doanh nghiệp không có hệ thống xử lý chất thải rắn, không có hệ thống xử lý nước thải, không có hệ thống xử lý ô nhiễm không khí và tiếng ồn. Cũng có doanh nghiệp tuy có hệ thống xử lý chất thải, nhưng chỉ để nguy trang, vì không hoạt động. Lại có những doanh nghiệp xây dựng các hệ thống xử lý chất thải, nhưng lại giao cho những người không có chuyên môn môi trường vận hành, nên hiệu quả bảo vệ môi trường cũng chỉ bằng 0.

Như vậy, rõ ràng là nền kinh tế và xã hội cần rất nhiều kỹ sư môi trường. Nhà nước luôn khuyến khích thanh niên học ngành môi trường. Chính phủ khuyến khích các trường đại học mở

chuyên ngành môi trường, đào tạo nhiều kỹ sư môi trường. Có thể nói, kỹ sư môi trường rất có triển vọng, có tương lai, bởi “đầu ra” rộng mở. Mọi người đều hiểu, đều biết, đều cảm nhận được rằng kỹ sư môi trường là nghề “very hot”.

Nhưng tại sao tình hình vẫn không được cải thiện? Tại sao không nhiều người thích học ngành môi trường? Tại sao các khoa môi trường của các trường đại học không chỉ tư thục, mà cả công lập, đều tuyển sinh được ít? Chắc chắn không phải vì lý do học khó, không phải vì các môn khoa học về môi trường, về biến đổi khí hậu,... là những môn học không hay, không hấp dẫn,... Và cũng chẳng phải vì học phí cao hơn so với các ngành học khác. Vậy, theo chúng tôi, vấn đề có thể là:

Một. Sau khi tốt nghiệp, kỹ sư môi trường vẫn khó có việc làm. Nhu cầu xã hội cần rất nhiều kỹ sư môi trường, nhưng thực tế, người tốt nghiệp ngành môi trường lại vẫn khó tìm được việc làm. Lý do là, vì các doanh nghiệp chưa thật sự coi trọng vấn đề môi trường. Họ thường để trường phòng hành chính hay kỹ sư điện, kỹ sư cơ khí kiêm luôn công tác môi trường. Pháp luật không cấm điều đó. Nhận thêm kỹ sư môi trường, dĩ nhiên doanh nghiệp phải mất thêm chi phí, không có lợi cho doanh nghiệp.

Hai. Thông thường, nhiều kỹ sư môi trường luôn mong muốn doanh nghiệp nghiêm túc chấp hành các quy định về bảo vệ môi trường. Họ tham mưu cho Ban lãnh đạo doanh nghiệp quản lý chất thải, xây dựng hệ thống xử lý chất thải đúng kỹ thuật, vận hành đúng kỹ thuật và đưa ra những kiến nghị với Lãnh đạo

doanh nghiệp về các biện pháp xử lý, đôi khi vượt quá khả năng thực hiện của doanh nghiệp. Là những người có kiến thức về môi trường, trung thực, các kỹ sư môi trường không thể chấp nhận cách xử lý chất thải “qua loa”, dối trá của lãnh đạo doanh nghiệp. Họ không biết rằng, lãnh đạo doanh nghiệp cũng có lý lẽ riêng của họ: nếu đầu tư xử lý chất thải đúng phương pháp, thì tốn nhiều tiền, doanh nghiệp không còn lãi. Nhưng cũng không ít kỹ sư môi trường thường bướng bỉnh, nhiều khi không nghe lời lãnh đạo và dĩ nhiên buộc doanh nghiệp phải từ chối kéo dài hợp đồng lao động. Rõ ràng, những sự việc tương tự đôi khi gây thêm phiền phức cho doanh nghiệp.

Ba. Về mặt luật pháp, Nhà nước cũng chưa có chính sách luật hoá buộc các doanh nghiệp sản xuất phải có kỹ sư môi trường. Tại sao trên thực tế, nhiều doanh nghiệp lại không tuyển kỹ sư môi trường, không thấy cần phải có họ như phải có kế toán viên? Có thể cơ quan quản lý nhà nước cho rằng, doanh nghiệp có tuyển kỹ sư môi trường hay không là quyền của họ, còn nếu doanh nghiệp nào xả thải ra môi trường không đúng quy định của pháp luật, gây ô nhiễm, huỷ hoại môi trường, thì họ sẽ bị phạt. Vì thế, kết quả là các doanh nghiệp lẽ ra đều phải có kỹ sư môi trường, nhưng phần lớn các doanh nghiệp đó chưa có. Họ nói không có kỹ sư môi trường, doanh nghiệp vẫn hoạt động được. Kết quả là mức ô nhiễm môi trường liên tục tăng, môi trường bị tàn phá, vì không có kỹ sư môi trường. Bất kỳ doanh nghiệp nào cũng có thể xả chất thải vào môi trường, gây ô nhiễm môi trường, ví

dụ như các doanh nghiệp mỳ chính, thực phẩm, thép, giấy, sợi, dược phẩm, gỗ, thủy sản, hoá chất, thức ăn chăn nuôi, thuốc bảo vệ thực vật, thuốc thú y, cơ khí, ô tô, xe máy, tàu hoả, tàu thủy, giày da, máy tính, điện thoại, tivi, du lịch, sơn, vật liệu xây dựng, dệt may, luyện kim, bệnh viện, trường học,... Các doanh nghiệp tiết kiệm được khoản tiền lương chi cho kỹ sư môi trường, nhưng khoản tiền tiết kiệm do không tuyển kỹ sư môi trường là vô cùng nhỏ bé so với thiệt hại mà doanh nghiệp gây ra cho môi trường.

Lãnh đạo Chính phủ luôn nói: “Phải phát triển bền vững!”, “Phải bảo vệ môi trường!”, “Phải ứng phó với biến đổi khí hậu!”. Chúng ta biết rằng, công nghệ môi trường cũng là một phần của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0. Nhiều chính khách khi phát biểu về cách mạng công nghiệp 4.0, thường đề cập đến rất nhiều ngành, nhưng lại quên ngành công nghệ môi trường. Thật ra, công nghệ môi trường là một nội dung của cách mạng công nghiệp 4.0. Chủ tịch nước và Thủ tướng Chính phủ thường phát biểu rõ ràng trước toàn dân và trước thế giới rằng, vấn đề môi trường rất quan trọng, Việt Nam quyết tâm bảo vệ môi trường. Nước ta chịu ảnh hưởng nặng nề của ô nhiễm môi trường và biến đổi khí hậu, Việt Nam quyết tâm chống ô nhiễm môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu. Nhưng thực tế mức ô nhiễm nước ngày càng tăng, mức ô nhiễm không khí tại các thành phố Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh ngày càng tăng. Hô hào nhiều, khẩu hiệu nhiều, tuyên bố nhiều, nhưng mức ô nhiễm môi trường ngày càng

nghiêm trọng hơn. Bức tranh môi trường ngày càng xám.

Bốn. Tuy Chính phủ cũng rất khuyến khích các trường đại học đào tạo kỹ sư môi trường, nhưng Chính phủ không quan tâm việc kỹ sư môi trường có xin được vào làm ở các doanh nghiệp hay không, hoặc việc doanh nghiệp có kỹ sư môi trường hay không. Chưa có luật bắt buộc doanh nghiệp phải có kỹ sư môi trường. sinh viên môi trường tốt nghiệp khó có việc làm.

Đó là những lý do khiến các khoa môi trường của các trường đại học khó tuyển sinh, thanh niên không học nghề môi trường. Số thanh niên, học sinh thích học ngành môi trường không nhiều, cho dù ngành môi trường có là một nội dung của Cách mạng công nghiệp 4.0 đi nữa. Còn các doanh nghiệp vẫn tiếp tục dựa vào luật pháp lỏng lẻo để né tránh chi phí về môi trường, không muốn mất chi phí để xử lý chất thải, không muốn mất chi phí để trả lương cho kỹ sư môi trường.

3. Kiến nghị

Với sự phân tích trên đây, chúng tôi xin có mấy đề nghị sau:

- Chính phủ, doanh nghiệp và người dân đều cần quyết tâm bảo vệ môi trường, nhưng không thể hô hào chung chung, mà Chính phủ nên luật hoá cụ thể, bắt buộc mỗi doanh nghiệp phải có ít nhất 01 kỹ sư môi trường. Tùy theo quy mô của doanh nghiệp, doanh nghiệp nhỏ phải có 01 kỹ sư môi trường, doanh nghiệp quy mô trung bình phải có 05 kỹ sư môi trường, doanh nghiệp lớn phải có 10 kỹ sư môi trường;

- Chính phủ khuyến khích các trường đại học đào tạo kỹ sư môi trường bằng cách hỗ trợ thêm kinh phí đào tạo cho các khoa môi trường;

- Giảm học phí cho sinh viên môi trường.

Ba đề nghị trên không có gì là quá cao siêu, nếu thành hiện thực, sẽ nhiều người muốn trở thành kỹ sư môi trường, mức ô nhiễm môi trường sẽ giảm và môi trường mới được bảo vệ./.

Tài liệu tham khảo

1. Luật Bảo vệ môi trường 2014. Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2015.
2. Luật Bảo vệ môi trường 2020. Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021.
3. Nguyễn Chu Hồi (2016). *An ninh môi trường và hoà bình ở biển Đông*. Nxb. Thông tin và Truyền thông, Hà Nội, 2020.

Ngày nhận bài: **04/06/2021**

Ngày phản biện: **09/01/2022**

Ngày duyệt đăng: **11/01/2022**